

'The D... squirrel, London'

Shaka Napoleon en het lot van een wereldrijk

☒ Signalement | Andrew Gilbert

Sandra Spijkerman | Met zijn uitbundige gouaches en installaties paart Andrew Gilbert tekenplezier en een grote fantasie aan militaire geschiedenis en primitivisme in de kunst. Met zijn bijzondere combinaties legt hij nieuwe, vaak verrassende verbanden bloot.

← Andrew Gilbert,
Death of the Baby
Squirrel Napoleon, 2010,
Courtesy Ten Haaf Projects

→ Andrew Gilbert,
Austerlitz, 2010,
Courtesy Ten Haaf
Projects

Het zal wel iets psychologisch zijn dat me helpt. Als kind
kende ik al fruit en groente als mensen. In het verlengde
an Afrikaanse fetisjen is dat wel weer heel normaal.”

← Andrew Gilbert,
*The Birth of Andrew Emperor
 of Africa*, 2010, Courtesy
 galerie Polad-Hardouin

↑ Andrew Gilbert,
The Holy Broccoli Family,
 the Kirchner Exhibition,
 2010, Courtesy galerie
 Polad-Hardouin

"Napoleon trekt me omdat ik het Franse uniform zo mooi vind: blauw, zwart en wit." Dat hoor je niet vaak: een kunstenaar die zich bezighoudt met historische, militaire kleding. Bij de Schotse kunstenaar Andrew Gilbert (1980) is de liefde voor militaire geschiedenis met de paplepel ingegoten. Als kind al ging hij met familie naar slagvelden in Schotland. Gilbert weet zijn fascinatie voor die militaire geschiedenis te koppelen aan etnografie, waarmee hij tegelijkertijd iets zegt over het heden.

In al zijn exposities toont hij prachtige gouaches in combinatie met figuren in uniform en met primitieve maskers op. Samen vertellen ze verhalen waarbij telkens wisselende tijden en plaatsen samensmelten tot een vanzelfsprekend geheel. Net als fantasie en werkelijkheid trouwens. Voeg daaraan toe de uitbundigheid van vorm en kleur en het is niet gek dat Gilbert

de afgelopen acht jaar al veel en internationaal exposeerde. Tijdens Art Amsterdam in 2010 viel hij op bij Ten Haaf Projects. In april is bij deze Amsterdamse galerie ook zijn nieuwste show te zien. Onder de titel 'Austerlitz, The Fate of Empires' presenteert hij een spannende totaalinstallatie.

FETISJ

De wonderlijke combinatie van militaire geschiedenis en etnografica ontstond in Gilberts studietijd. Hij studeerde in Edinburgh zowel aan de universiteit als aan de kunstacademie. Voor zijn studie kunstgeschiedenis heeft hij onder meer een semester over primitivisme in de moderne kunst gevolgd bij Elizabeth Cowling. Deze docent en wetenschapper is wereldberoemd vanwege haar publicaties over Picasso, Matisse en het primitivisme in de moderne kunst. Tijdens een interview via Skype vanuit zijn studio

in Berlijn vertelt Gilbert: "Zij was heel inspirerend. Daar begonnen voor mij al die cross-over met het primitivisme. Haar colleges gingen ook over dada en het Duits expressionisme en over Europese 'fetisjvoorwerpen.'" Door deze colleges ontdekt Gilbert overal parallellen. Zo vergelijkt hij de Anglo-Zulu-oorlog met de strijd tussen de Schotten en de Britten en trekt hij de analogie ook door naar de Reformatie met haar Beeldenstorm, toen protestanten veel katholieke beelden verwoestten. Met het groot gemak legt hij eveneens verbanden tussen een Afrikaanse fetisj met spijkers erin en Christus aan het kruis. Gilbert geeft aan dat dit soort vergelijkingen bijna kinderlijk eenvoudig zijn. "Kunst zou zo'n basale, kinderlijke manier van denken moeten koesteren." Gilbert is daarnaast ook geïnteresseerd in het Duits expressionisme en in middeleeuwse kunst. "De vijftiende-eeuwse Vlaamse

Andrew Gilbert, installation view *Andrew's death in Afghanistan*, 1842, 2010, 3,5 x 3 m. Courtesy Bergallery

Andrew Gilbert, *The Eagle Falls*, 2010. Courtesy Ten Haaf Projects

mitieven combineren het goddelijke met het hedendaagse. Dan krijg je een huiselijke Madonna met religieuze kracht. Volgens mij ligt daarin ook een connectie met Afrikaanse kunst." Tijdens zijn studies ging Gilberts interesse niet alleen uit naar etnografie. Toen hij na zijn opleiding naar Berlijn vertrok, kwam daar het militaire bij. "Ik ben altijd wel soldaten blijven zien, maar die exposeerde ik nooit. In Berlijn heb ik een vriend me een boek over de Anglo-Zulu-oorlog. Daar ontstond pas echt de connectie tussen het militaire en primitivisme." Voor Gilbert zit de overeenkomst tussen de Afrikaanse en Europese soldaten in de uniformen. Die zijn zo vergelijkbaar. Kijk naar een Zulu-uniform. Lange tijd hebben Europeanen gedacht met wilden te maken te hebben, maar nu zie je hun kleding bestudeert, de kleuren

SHAKA NAPOLEON

Aanleiding voor de expositie in Amsterdam is een bezoek van ongeveer een jaar geleden aan het museum over de slag bij Austerlitz in Tsjechië. In die periode zat Gilbert in een gastatelier bij het Goethe-Instituut in Praag. Toen heeft hij een excursie gemaakt naar de omgeving van Brno en het beroemde slagveld van Austerlitz. "Napoleons overwinning betekende het eind van de Frans-Russische alliantie en het eind van het rijk Oostenrijk-Hongarije. Het geeft aan dat grootmachten eindig zijn – ook die van vandaag. Ik combineer Napoleon altijd met Shaka Zulu [ca. 1787-1828, koning van de Zulu in Zuid-Afrika, red.]. Zulu werd altijd al vergeleken met Europese krijgsheren als Julius Caesar en Napoleon. De overeenkomst zit hem in hun strategisch militair inzicht en in het feit dat ze

maar het slagveld in Austerlitz had hij nog nooit gezien. Vooral het kleine museum fascineerde hem. "De presentatie daar doet sterk denken aan volkenkundige musea. Er stonden soldaten in vol ornaat in vitrines met gedempt licht. In een volkenkundig museum beschermt zo'n belichting de voorwerpen, maar het roept ook associaties op met het koloniale begrip 'donker Afrika'. Gek is ook dat in etnografische musea altijd de context bij voorwerpen wordt gegeven, terwijl dat met de westerse kunst niet gebeurt. In het Parijse museum voor volkenkunde hoor je er zelfs drumslagen bij." Al die overeenkomsten balt Gilbert samen in zijn expositie 'Austerlitz, The Fate of Empires'. In Amsterdam zal hij een eigen diorama van dat slagveld maken, zoals je dat in militaire musea ziet. Althans, zo zien de plannen er half februari

“Mijn gouaches zijn geen grote marmeren beelden, maar gaan wel over onderwerpen die je kunnen achtervolgen”

wit en blauw. Er zal ook iets te zien zijn van het slagveld, met rook en kanonnen met 'Shaka Napoleon', tribale maskers en schilden. En natuurlijk de soldaten van de drie betrokken landen in hun uniformen.”

BROCCOLI

Verschillende tekeningen en gouaches zullen eveneens deel uitmaken van de installatie. Voor Gilbert draait het vooral om zijn tekeningen. “Overall zie je imponerende oorlogsmonumenten waar dan één dag per jaar een grote ceremonie bij wordt gehouden. Maar de volgende dag zijn we al weer vergeten wat elders in de wereld gebeurt. Dat is zo hypocriet, zo slecht en ongelofelijk. Mijn gouaches zijn geen grote marmeren beelden, maar ze gaan wel over onderwerpen die je kunnen achtervolgen.” Meestal baseert Gilbert zijn tekeningen op historische bronnen uit het verleden, zoals

boeken met tot in detail beschreven uniformen. Een heel enkele keer gebruikt hij een foto uit de krant. Soms zijn de resultaten fantasievol en frivol, zoals de adellijke dames en de voorstellingen met broccolifiguren, terwijl andere gruwelijk en barbaars zijn, met afgesneden geslachtsdelen in monden. Dergelijke voorstellingen ontspruiten echter niet aan een pervers brein. “Kijk naar Vietnam. De Vietnamezen hebben Amerikaanse soldaten afgeslacht en ledematen en andere lichaamsdelen afgesneden en in hun mond gestopt. Zulke dingen kunnen je overkomen als je een ander land binnenvalt.” Welke combinaties Gilbert ook maakt, hij wil zo vrij mogelijk zijn. “Ik probeer elk idee te tekenen, hoe krankzinnig ook. Bijvoorbeeld die stomme broccoli. Het zal wel iets psychologisch zijn dat me helpt. Als kind tekende ik al fruit en groente als mensen. In het verlengde van Afrikaanse fetisjen is dat wel weer heel normaal.”

Bij Gilbert blijkt die uitbundige fantasie een noodzaak; zo ontsnapt hij uit de dagelijkse kelijkheid. Tegelijk legt hij onverwachte, maar verhelderende verbanden. Juist zijn fantasie schakelt daarbij de verschillende werelden gelijk. Het militaire weegt daardoor net zo zwaar als het etnografische, en ware eigentijdse gebeurtenissen zijn even belangrijk als de verleden. Zo groeit zijn werk uit boven het loutere narratieve en daarmee zijn zijn tekeningen en installaties dus niet alleen een visueel aantrekkelijk, absurd en geestig verhaal. Het werkt als frisse lucht voor de geest. ■

'Austerlitz, The Fate of Empires', 13 apr. t/m 21 mei 2011 (opening 9 april), Ten Haaf Projects, Laurierstraat 248, Amsterdam, www.tenhaafprojects.com